

Regionalna politika Europske unije i Hrvatske

Prof. dr. sc. Aleksandar Bogunović

Temeljne prepostavke regionalne politike:

- regionalizacija i
- informacijski sustavi.

- makro

Regionalizacija je proces delimitiranja širih prostora i definiranje regija:

- subjekti ili
- objekti?

Motivi regionalizacije:

- ekonomski;
- politički;
- socijalni;
- demografski;
- ekološki;

Promatranje regije s:

- unutrašnje i
- vanjske razine i interesa.

Kriteriji regionalizacije:

- homogenost;
- Gravitacija;
- Samodostatnost;
- funkcionalnost

Izbor kriterija je uvjetovan:

- ekonomskim;
- socijalnim i
- prirodnim obilježjima;
- specifičnostima zemalja i
- ciljeva koji se žele polučiti.

Regija se može promatrati i kao:

Zajednica perspektivnih interesa (gospodarski razvitak; infrastruktura; ekologija i sl.)

Pristup Unije:

NUTS = nomenklatura jedinstvene regionalne statistike:

-NUTS-1 (visoko agregirani 3-7 mln. = mala zemlja);

-NUTS-2 (stanovništvo 0.8-3 mln.);

-NUTS-3 (visoko dezagregirani model 150-800 tis.);

-NUTS-4 (veće od općine i manje od županije) i

-NUTS-5 (općine ili slično)

Za EU-25 2004.g. 89-1(makro), 254-2 (regije-pokrajine) i
1214-3 (županije, okruzi i/ili veći gradovi)

Intervencija sa razine Unije postavlja se dinamički i u sustav ulaze npr. regije po NUTS-2 kriterijima koje su ispod 75%

Razvijenosti prosjeka Unije, slabo naseljene i udaljene regije

Druga temeljna prepostavka za vođenje regionalne politike su regionalni informacijski sustavi?

Suština se pristupa temelji na računima:

- proizvodnja (faktori, BDP);
- financijski tokovi;
- međusektorske tablice.

Zašto računi?

- stanje-statički i/ili dinamički;
- prognoze (neo-klasični model, matrica rasta i drugi modeli).

REGIONALNA POLITIKA

Ekonomski politika uvjetovana:

- strukturalom;
- sustavom;
- teorijom;

Zašto?

Reg. Pol. = odnos nosilaca ekonomski politike prema regionalnoj stvarnosti (struktura)

Regionalna politike nije:

- distribucijska (resursi), već poticajna;
- Supstitucijska (uključuje tržište i konkureniju);
- Mobilnost resursa i otvorenost regija.

Regionalna politika uključuje vrijednosni sustav (koristi informacije, alokacija i sl.) i korigira tržišne slabosti kad je u pitanju regionalni razvitak?

Smišljeni sustav utjecaja na regionalnu stvarnost u svrhu poboljšanja (ekonomija, socijalna sfera, ekologija i sl.)

Nejednakosti = sinteza brojnih činitelja

Nejednakosti nisu univerzalne ali mogu biti imanentne razvitku = promatrati dinamički?

Nejednakosti nisu predodređene, a niti nepromjenljive!

Standardi jednakosti = standardi efikasnosti i proizvodnosti / ovisi o kombinaciji i upotrebi faktora/

Ravnomjeran = jednak, distribucija, motivacija?

Reg. pol. = minimiziranje, a ne eliminiranje tržišnih slabosti

Regionalna politika EU prema "Green Paper" obuhvaća:

- prekograničnu i međuregionalnu suradnju;
- ruralni razvitak;
- najudaljenije regije;
- zapošljavanje i razvitak ljudskih resursa i
- upravljanje industrijskim promjenama.

Amortiziranje regionalnih nejednakosti:

- direktnim [(Europski fond za regionalni razvitak (ERDF), Europski socijalni fond (ESF), Europski fond za upravljanje i garancije u poljoprivredi (EAGGF), Finansijski instrumenti za pomoć ribarstvu (FIG)] i
- indirektnim sustavom mjera.

Pored ostalog gospodarskoj i socijalnoj koheziji trebalo bi pomoći i Kohezijski fond. Strukturni fondovi bi trebali poticati ostvarivanje:

Cilj 1:pomoći razvitu regija koje zaostaju;

Cilj 2:pomoći ekonomsko i socijalno restrukturiranje područja sa struktturnim teškoćama i

Cilj 3:podržati modernizaciju i razvitak obrazovanja, zapošljavanja i sustava izvan (1).

Ekonomski sadržaji mogu se, na svim razinama, teoretski oblikovati i praktično obilježiti kao:

- neravnomjernosti u ekonomskom razvitku;
- nezaposlenost;
- dinamika gospodarskog rasta;
- razvitak infrastrukture;
- demografska stanja i politika;
- urbana politika i razvitak gradova;
- zaštita i korištenje prostora;
- lokacijska politika i sl.

REGIONALNE EKONOMIJE U INTEGRACIJSKIM I GLOBALNIM PROCESIMA

Zašto ova tema?

Globalni, integracijski i državni milje čine institucionalni okvir u kojem se odigravaju:

- brojni procesi;
- inicijative i inovacije i
- tržišne igre i konkurenčija.

Regionalni aspekt podrazumijeva stvarnost ispod razine definiranog globala i polazi od:

- institucionaliziranosti;
- aktivnosti i
- subjektiviteta.

U običnom govoru da bi se označili po nečemu specifični prostori česti su pridjevi:

- zemljopisna;
- politička;
- ekonomska;
- ekološka;
- pravna i druga regija.

U našim razmatranjima koristit će se oba pristupa:

- institucionalni (država/integracija) i
- van institucionalni prostori.

Globalizacija ekonomije i učinci na:

- informacijske sustave;
- mobilnost i alokaciju faktora;
- mobilnost dobara;
- konkurenčiju i nivелације;
- inicijative, inovacije i tehnologija;

Otvorena ekonomija = novi vrijednosni sustav i tržišne funkcije

Kakav je utjecaj na:

- kolektivni (makro) i mikro menedžment;
- poduzetništvo;
- kvalitetu rasta i razvijnika i
- općenito teoriju i praksu.

OSNOVNI RAZLOZI ZA STVARANJE GLOBALNIH MEHANIZAMA

- a) Politički (eliminacija uzroka sukoba i ratova - UN) i
- b) Ekonomski (razmjena i valutni odnosi, stvaranje uvjeta za rast, eliminacija siromaštva, rast kvantiteta i kvaliteta dobara – MMF, Svjetska banka, WTO).

Globalna ekonomija = proces u kojem pod utjecajem globalnih institucija nastaje:

- nova realna ekonomija;
- novi vrijednosni sustav i
- povećava se otvorenost država i mobilnost faktora, roba i usluga?

Kriva je percepcija globalne ekonomije i globalnih institucija kao:

- institucionalnog okvira socijalne i ekonomske pravičnosti i rješavanja razvojnih pitanja nerazvijenih i univerzalnog i opće prihvatljivog sustava vrijednosti i novog opće prihvatljivog modela?
- (postoje ogromne ekonomske, socijalne, kulturne, vjerske i brojne druge razlike)

- Razlike između zemalja traže prilagođene specifične modele, a ne linearни globalni model kojeg generiraju globalne institucije;
- promjene sredinom 80-tih nisu pratile potrebe slabijih, već interes jakih;
- MMF, Svjetske banke, SAD, Velika Britanija = **Washingtonski konsenzus (privatizac., liberal. i makrostabilnost)**

Intencije konsenzusa mogu se nazvati i tržišnim fundamentalizmom?

- makro stabilnost = smanjeni deficit (unutrašnji i vanjski?) , povećanje poreza (siromašno stanovništvo i niska osobna potrošnja) i povećanje kamatnih stopa (poskupljuje i onako niske investicije);
- privatizacija poželjna, ali ne i uz neizgrađeni institucionalni okvir (Kina, Indija, Rusija)

Liberalizacija i linearni model

Liberalizacija = ekonomска теорија и политика која укључује укидање свих ограничења у економском животу (слободно кретање фактора, роба и услуга и дјеловање економских законова)

Fiziократи су га дефинирали као laissez faire

Smith: pojedinaц је најпродуктивнији и друштву најкориснији кад му се омогући да у производњи и промету слободно остварује своје властите интересе

Njегово супарништво (конкуренција са другим = гармонија особних и колективних интереса и брзи раст).

Liberalizacija po konsenzusu

- укидање интервенција (богати? сиромашни?);
- укидање трговинских препрека (робе и капитал? Услуге-информ., град., помор.);
- занемарена радна мјеста, раст, развој, оскудни фактори (капитал, подузетништво, институције, технолођија).

Traži сe нека врста посlušnosti iznimno se koristi војна сила, скоро redovito multinacionalne kompanije i sankcije.

- Тржиšni fundamentalizam?
 - liberalizacija prije:
 - a) институционалног и правног оквира
 - b) приje sagledavanja posljedica
 - c) радна мјеста
 - економија капања?
 - прavednost?

Tržište i konkurenca ne vodi ravnoteži ako:

- tržišta nisu potpuna (фактори?);
- информације нису савршено;
- ограничено могућности активности .

INSPIRACIJE GLOBALNIH PROCESA

- Prvi svjetski rat, velika kriza, Drugi svjetski rat – pobjednici;
- Spoznaja o značaju razmjene za ekonomski rast;
- Širenje tržišta i supremacije bogatih.

Zašto se u miru ne uočavaju naglašeni problemi u svijetu i ne traže rješenja?

STVARNOST SVIJETA

Kontinenti	Udio u naseljenoj Površini	Udio u stanovništvu	Udio u BDP-u	BDP / stanovništvo
Afrika	16,5	13,3	1,5	691
Australija i Oceanija	6,5	0,5	1,6	17 561
Azija	22,4	60,6	27,2	2 704
Europa*	23,3	12,0	31,4	15 661
Južna Amerika	13,7	5,7	4,5	4 703
Sjeverna Amerika	17,6	7,9	33,8	25 564
Svijet	100	100	100	5 946

- **Afrika** – 11,6% od prosjeka svijeta
 - 2,7% od prosjeka Sjeverne Amerike
 - 4,4% od prosjeka Europe
- Od 54 zemlje, 30 zemalja ima BDP/stan. manji od 500 \$
- 10 zemalja ima BDP manji od 200 \$
- **Azija** – 45,5% od prosjeka svijeta
 - 10,5% od prosjeka Sj. Amerike
- 9 zemalja ima manje od 500 \$
- **J.Amerika/Sjeverna Amerika** – 18,3%

REGIONALNE INTEGRACIJE

- Motivi nastajanja:
 - ekonomski (tržište, rast, raspodjela, blagostanje);
 - politički (dominacija, socijalni, smanjivanje ograničenja, migracije) i
 - vojni (sigurnost, napetost, troškovi)

NAČIN OSTVARIVANJA

- a) Dobrovoljno
- b) Nasilno

Argumenti za nastajanje

- blagostanje;
- tržište i alokacija faktora;
- rast;
- vrijednosni sustavi;
- sklonost potrošača;
- konkurenčija;
- efikasnost;
- Paretov optimum i slično.

Argumenti protiv

- nestaju obrambeni mehanizmi;
- ugrožene specifičnosti;
- ugrožene individualne strategije;
- problem prilagodbi i slično.

Europske integracije - praktična događanja

• **II SVJETSKI RAT I EUROPSKE INTEGRACIJE:**
Zemlje mrtvi (u 000) BDP 1945.g.

Francuska	505	1891.g.
Njemačka	6.363	1908.g.
Ostale zemlje osnivači:		
Belgija	82	1924.g.
Italija	355	1909.g.
Nizozemska	250	1912.g.
Luksemburg
Austrija	525	1886.g.
UK	325	39-45.

Što je ujedinjena Europa i/ili što bi trebala biti ujedinjena Europa?

Što nije bila ujedinjena demokratska Europa?

- Rimsko carstvo;
- Konstantin Veliki (IV st.);
- Karlo Veliki (IX st.);
- Napoleon (XIX st.);
- Imperatori zločina (XX st.).

Zašto?

- motivi i načini ostvarivanja zajedništva su bili nasilni;
- negacija vojno slabijih naroda i njihovih država;
- potiranje političke, kulturne, vjerske i drugih osobitosti;
- dokidanje suvereniteta značilo je i ekonomsko porobljavanje, devastacije i prisile.

Što je – povijesno gledano afirmativni pristup europskom zajedništvu?

- P. Dubois (1250-1320) konfederacija (mudri, stručni, odani);
- W. Penn (1644-1718) konfederacija (parlament, vojska);
- = dobrovoljna demokratska zajednica naroda i njihovih država u kojoj na ravnopravnim osnovama brinu o rastu blagostanja (sloboda, demokracija, nediskriminacija)

Što je poticalo nastajanje europskih integracija:

- Maršalov plan;
- globalne institucije

Druge regionalne integracije:

- NAFTA (SAD, Kanada i Meksiko)
- MERCUSOR (Regionalni trgovinski ugovor sklopljen 1991.
Argentina, Brazil, Paragvaj, Urugvaj i Venecuela)
Pridružene članice (Bolivija, Čile, Kolumbija, Ekvador i
Peru)
- Meksiko – promatrač
- ASEAN (Osnovan 1967. – Indonezija, Malezija, Filipini,
Singapur i Tajland) kasnije se širi i uključuje: Bruneje,
Vijetnam, Myanmar, Laos i Kambođu

Rimski ugovor = ekonomska, pravna, politička, socijalna,
regionalna, ekološka i...

kohezija i konvergencija.

Dugoročni proces tranzicije parcijalnih u integralna
rješenja?

Osnovne karakteristike tog procesa:

- Objektivizacija stanja;
- Vizija primarnog cilja;
- Vremenski hodogram;
- Mjere i aktivnosti;
- Stečevine implementacija.

Potencijalna ograničenja razvitka EU i Hrvatske:

- organizacijski okvir;
- normativizam i
- demografija.

Organizacioni okvir:

1. Normativna regulativa i njena prohodnost?
2. Organizacija Integracije i članica – cijena?
3. Širenje i sukob heterogenosti i linearnosti ?
4. Široko polje zajedništva (ekonomija, socijalna sfera, pravo, politika, ekologija, sigurnost)?
5. Efikasnost sustava, politike, organizacije?
6. Naglašenost raspodjela, a stvaranje?

Više brzina?

Tenzije zbog razlicitosti?

Integriranje i dezintegriranje?

Drugo najbolje rješenje, samo kratkoročno?

Gdje je Hrvatska?

1. Organizacija?
2. Izgubljena desetljeća razvojno i organizacijski?
3. Stabilnost?
4. Nezaposlenost i demografija?
5. Ekonomска politika-strategija-kompetentnost-raspodjelastvaranje-reagiranje na pritisak-rastezljivost-informacija itd.

Rast BDP stalni \$ 2000. g.

	80-90	90-00	00-03	90-03
EU-15	2.4	2.1	1.2	1.9
EU-27	...	2.1	1.3	1.9
Hrvatska	...	-9.8	4.6	-0.1

- Širenje
- 11.05.67. VB upućuje zahtjev za prijem (pregovori započeti 1961, prekinuti 1963.);
- Zahtjeve upućuju Danska, Irska i Norveška;
- Pregovori sa VB nastavljeni 1969, ali i sa Danskom, Irskom i Norveškom;
- Pregovori okončani 1971. i 1972. potpisani Ugovor o priključenju, stupio na snagu 01. 01. 1973.
- 1961. g. Grčka izrazila želju, što je realizirano 1979. i stupio na snagu 1981. g.
- 1977.g. zahtjev Portugala i Španjolske, a članice od 1986.g.; Turska ugovor o pridruživanju 1963. zahtjev za pristupanje 1987. itd.

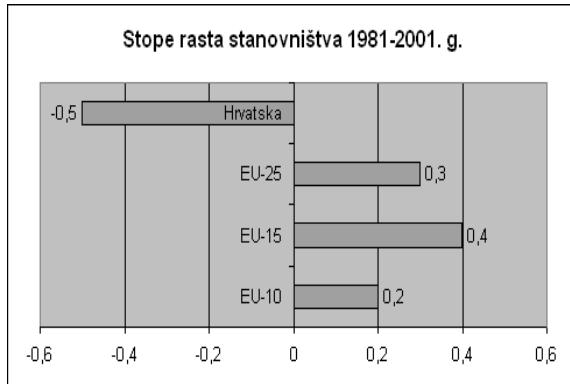
- Europska unija
- Ugovor potpisani u Maastrichtu 07.02. 1992.g.;
- Tranzicija Integracije zbog inkorporiranih sadržaja i jačanja kohezije;
- Ugovor bitna ali ne i konačna faza;
- Stečevine?

OSNOVNE SMJERNICE:

- a) Promoviranje stabilnog i održivog ekonomskog i socijalnog razvoja;
- b) Jačanje ekonomske i socijalne kohezije;
- c) Ukipanje unutrašnjih granica;
- d) Uvođenje monetarne unije i zajedničke valute;
- e) Afirmiranje novog europskog identiteta;
- f) Jačanje prava i interesa naroda zemalja članica i uvođenjem državljanstva Unije.

DEMOGRAFIJA EU i RH

- prirodno i mehaničko kretanje;
- strukture (dobna i socijalno ekonomska);
- migracijska kretanja (motivi);
- brojnost, ekonomska snaga i veličina unutrašnjeg tržišta.

Stanovništvo EU (1)

- Unija 2007. godine ima unutrašnje tržište od 485 milijuna stanovnika;
- BDP Unije po stanovniku iznosi 23000\$;
- Unija je izrazito veliko i razvijeno tržište;
- $15 + 12 \text{ novih} = 27\%$ više stanovništva i 18% manji BDP/stanov.

Stanovništvo EU (2)

- Širenje članstva na nove države = rast disproporcija;
- stanovništvo Unije i uz pozitivne migracije (2 desetljeća) teži nultoj stopi rasta;
- pesimističke prognoze za buduća autonomna kretanja;
- deset novih članica ima sporiji rast stanovništva od razvijenih petnaest članica;
- nepovoljnije kretanje ukupnog stanovništva od Unije ima Hrvatska, Bugarska i Rumunjska;

Dobna struktura stanovništva 1981-2001.g. (1)

- Nultu stopu rasta i opadanje ukupnog stanovništva prati:
- pogoršanje dobne strukture (raste starije za oko 2%, smanjuje se mlađe za oko 5%);
 - rast radnog kontingenta kao rezultat pozitivnog migracijskog salda (zadnjih deset godina emigranata je preko 20 milijuna);

Dobna struktura stanovništva 1981-2001.g. (2)

- proširenje Unije nešto jača migracijska kretanja;
- motivi migracija otvorena i skrivena nezaposlenost (niska produktivnost i nadnice u slabije razvijenim zemljama okruženja) i
- migracije stanovništva u radnoj i fertilnoj dobi imaju direktnе i indirektnе učinke.

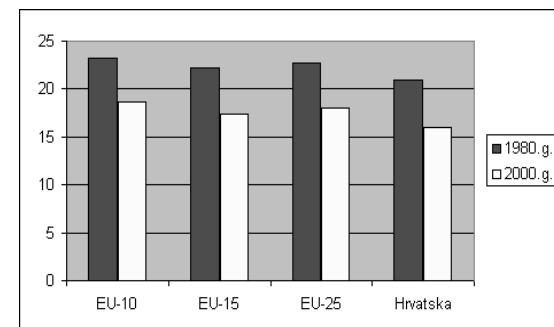
STANOVNIŠTVO UNIJE I SVIJETA (1)

- u svjetskim razmjerima Unija spada u sam vrh po nepovoljnim demografskim kretanjima;
- naglašena nepovoljna starosna struktura stanovništva;
- u zadnjih 200 godina svjetsko je stanovništvo povećano za oko 5,5 puta:
 - a) Europsko oko 4;
 - b) Unije oko 3,8 i
 - c) Hrvatske za svega 2,7 puta;

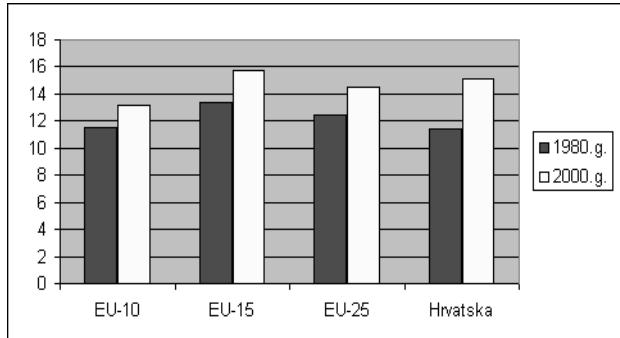
STANOVNIŠTVO UNIJE I SVIJETA (2)

- u zadnjim desetljećima povećava se intenzitet smanjivanja stanovništva Hrvatske;
- identično je stanje kod Bugarske i Rumunjske;
- u ukupnom stanovništvu Hrvatske:
 - a) dobna skupina do 14 godina sudjeluje sa svega 16,7%;
 - b) dobna skupina 65 i više 15,1%;
 - c) u zadnjih 50 godina od 0-14 se skoro prepolovio i
 - d) starije se povećano za 2,5 puta.

Učešće stanovništva 0-14 godina u ukupnom

Učešće stanovništva 65+ godina u ukupnom

Radna snaga, zaposlenost i nezaposlenost 2003 (1)

- u Uniji je zaposленo oko 200 milijuna stanovnika (66% rad. kon.);
- EU-15 67,8 i za EU-10 56,4% od radnog kontingenta;
- najveću stopu zaposlenosti kod EU-10 ima Cipar (69,2%) i Češka (64,9%);
- Poljska (51,4%), dok je to za Hrvatsku svega 50,7%;

Radna snaga, zaposlenost i nezaposlenost 2003 (2)

- Unija je od 1998. do 2004. mijenjala kvalifikacijsku strukturu zaposlenih:
 - audio visoko kvalificiranih sa 20,2% na 24,7%
 - b)udio srednje kvalificiranih sa 37,5% na 46,1%
 - c)udio nisko kvalificiranih sa 42,3% na 29,2%;

Radna snaga, zaposlenost i nezaposlenost 2003 (3)

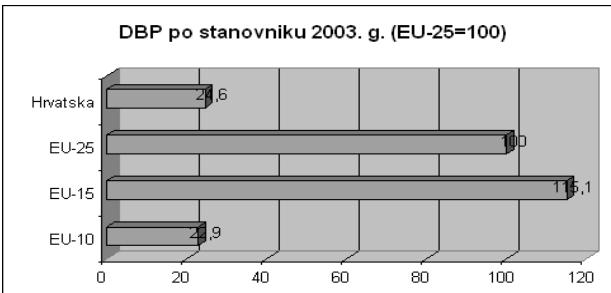
- EU-10 ima 2004:
 - a) visoko kvalificiranih (17,2%)
 - b) srednje kvalificiranih (70,8%) i
 - c) 12% nisko kvalificiranih u ukupnoj zaposlenosti;
- kvalifikacijska struktura ukupno zaposlenih u Hrvatskoj u odnosu na EU-10:
 - a) ima 8,8% više zaposlenih sa nižim kvalifikacijama
 - b) udio visoko kvalificiranih je 19%, za 1,8% iznad prosjeka EU-10.

Raspored visoko i kvalificiranih po djelatnostima (1)

- udio visoko kvalificiranih u poljoprivredi EU-15 porastao s 3,7% na 7,9%;
- u industriji s 10,9% na 16,3%;
- u uslugama s 26,6% na 29,7%;
- nisko kvalificirani bilježe smanjivanje u EU-15:
 - a) u poljoprivredi s 72% na 59,5%
 - b) u industriji s 51,8% na 35,8% i
 - c) uslugama s 34,4% na 24,2%;

Raspored visoko i kvalificiranih po djelatnostima (2)

- kvalifikacijska sektorska struktura zaposlenih u zemljama EU-10 prati globalnu strukturu;
- u poljoprivredi Hrvatske nepovoljna je kvalifikacijska, a još više starosna struktura;
- povoljnija obrazovna struktura u uslužnom sektoru i
- smanjuje se zaposlenost obrazovanih tehničkih struka (inženjeri i tehničari);

Otvorena i skrivena nezaposlenost (1)

- otvorena nezaposlenost značajna;
- izražena skrivena nezaposlenost kod EU-10, što upućuje na:
 - a) nisku razinu proizvodnosti rada i
 - b) reforme i strukturne promjene i prelazak iz skrivenе u otvorenu nezaposlenost;
- prikrivena nezaposlenost novih članica Unije je 6 puta veća od tvorene nezaposlenosti;

Otvorena i skrivena nezaposlenost (2)

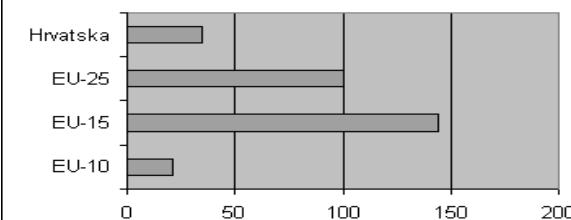
- EU-10 postojeći BDP može ostvariti sa oko 1/3 od ukupno zaposlenih;
- Hrvatska sa $\frac{1}{2}$ od ukupno zaposlenih (prosječna produktivnost EU-15) i
- strukturne promjene, dinamika rasta i konkurenca će postupno prikrivenu pretvarati u:
 - a) proizvodnu zaposlenost i
 - b) otvorenu nezaposlenost.

Nezaposlenost

- promjenljiva;
- Češka sa 6,5% i Slovenija sa stopom nezaposlenosti od oko 7% na razini Unije;
- najveću nezaposlenost bilježe Poljska 16%
- Latvija i Litva sa stopom oko 13% i Slovačka 12,5%;
- EU-10 ima nezaposlenost preko 11%, što je za 57% više nego kod EU-15;
- stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj u zadnjih nekoliko godina između 15 i 20%;

Prosječna godišnja nadnica u industriji za razdoblje 1995-2003. g.
(EU-25=100)

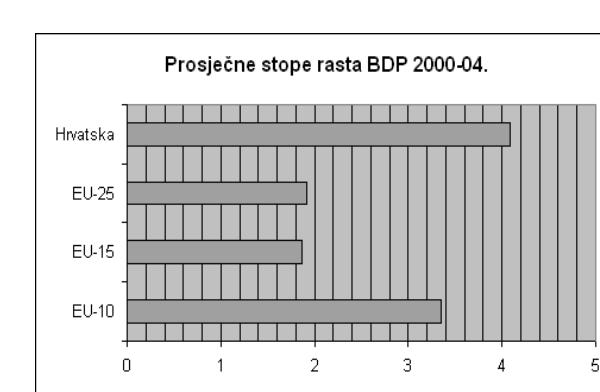
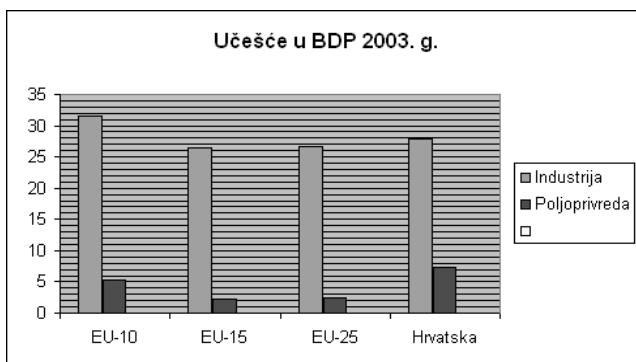

Integracije, restrukturiranje i rast - cilj tranzicije (1)

- ostvarivanje prepostavki za rast;
- razvoj ekonomski efikasne vlasničke i privredne strukture;
- ostvarivanje tržišni funkcija:
 - a) alokacijska, distribucijska i informacijska i
 - b) konkurenčija;
- prepostavke sveži kapital i vrijeme;

Integracije, restrukturiranje i rast - cilj tranzicije (2)

- tranzicija retardacije u rastu i razvoju;
- kompenzacija izgubljenog BDP-a i zaposlenosti još je u toku;
- zemlje bivšeg SSSR-a i Jugoslavije, sa izuzetkom Slovenije, još trebaju preko 1 desetljeća; -Hrvatska se približila tim vrijednostima;
- osnovne karakteristike Hrvatske privrede i
- zemlje na prostoru bivše Jugoslavije i period od 1980. do 1990. godine.

Konvergencija BDP po stanovniku

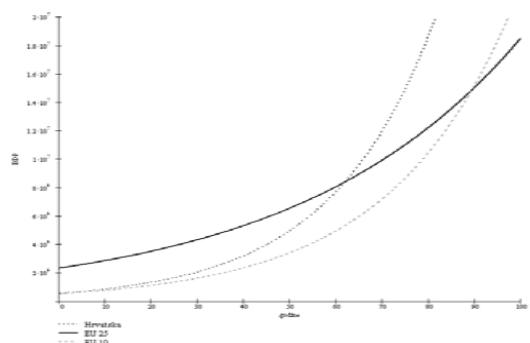
Pretpostavke rasta:

- svježi faktori;
- kvalitetni faktori;
- tržiste;
- okruženje;
- prethodni trend;
- startne pozicije i
- prirodni, demografski i proizvodni resursi.

Pretpostavke 1:

- stope rasta BDP 2000-04;
- stope rasta EU-25 2,1% godišnje;
- stope rasta EU-10 3,8% godišnje i
- Hrvatska 4,5% godišnje.

Konvergencija BDP po stanovniku

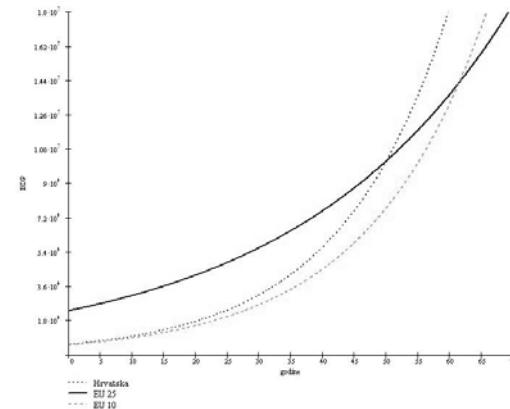

Zašto dinamičan rast?

- zbog ubrzanja rasta blagostanja naroda;
- zbog restrukturiranja i kvalitete proizvodnje na osnovi novih tehnologija;
- zbog pritisaka u raspodjeli i teškoća preraspodjela;
- kompenzacije izgubljenih vrijednosti;
- skraćivanja vremena za smanjivanja jaza;
- rješavanja otvorene i skrivenе nezaposlenosti;
- servisiranja dugova i
- zbog odgovornosti prema budućnosti.

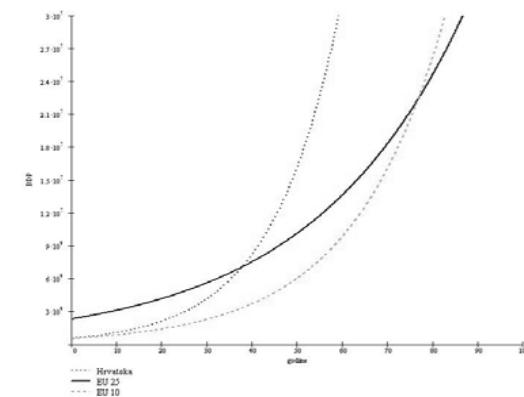
Pretpostavke 2.

- EU-25 3%;
- EU-10 5% i
- Hrvatska 6%.

Pretpostavke 3.

- EU-25 3%;
- EU-10 5% i
- Hrvatska 7%.

Navedeni scenariji nisu neutralni s aspekta:

- Institucionalnih činitelja;
- Uvjeta za razvitak poduzetništva;
- Rasta gospodarstva - kvaliteta;
- Tržišne konkurentnosti i
- Rješavanja de-balansa.

Regionalna koncentracija i disproporcije (1)

- alokacija faktora disproporcije;
- efikasnost i disproporcije;
- teorija polova rasta i konvergencija;
- Integracije i mala ograničena tržišta;
- malo unutrašnje tržište i ekonomija obujma;

Regionalna koncentracija i disproporcije (2)

- izvozni rizik i integracije;
- uvjeti razmjene, jedinstvena valuta i barijere
- trgovina i konvergencije u sustavu;
- problem razlika u tržišnoj snazi i tržišnim udjelima;
- otvorena tržišna konkurenca i slabo razvijene strukture;
- dilema kako pomoći slabije razvijenim strukturama?

Razvoj i disproporcije

- izbor modela rasta i amortiziranje inferiornosti;
- model i stanje globalne i regionalne strukture;
- regionalni rast i rješavanje nesklada nije model isključivosti;
- između tržišta i intervencije ne biramo ili/ili, već i/i;
- prostorna koncentracija industrije i zaposlenosti;
- odnos koncentracije i razvijenosti;
- kako tržišna otvorenost smanjuje jaz;

SAD i UNIJA (1)

- otvorenost povećava tržišnu mobilnost;
- zatvorene države/regije slabija mobilnost roba, usluga i faktora;
- otvorenost manje razlike između mjesta ostvarivanja zarada i potrošnje;
- u 14 saveznih država SAD-a 13% teritorija i 21% stanovništva koncentrirano $\frac{1}{2}$ industrije razlika u dohotku po stanovniku u SAD-a daleko blaža od razlika u koncentraciji industrije;

SAD i UNIJA (2)

- u Uniji postoje:
 - a) granice i samostalnost država
 - b) razlike u sistemu i ekonomskoj politici;
 - c) različite tradicije i vrijednosni sustavi;
- manja koncentracija veće razlike;
- 1/2 ind. u 27 regija/država, što je 17% teritorija i 45% stanovništva i
- regionalna razlika u dohotku po stanovniku izraženija nego kod SAD-a.